

COMUNICAREA DIDACTICĂ EFICIENTĂ PREMISĂ A REUSITEI SCOLARE

PROFESOR CURCULESCU MARIOARA
LICEUL TEHNOLOGIC "TIU DUMITRESCU"
ORAȘUL MIHĂILEȘTI, JUD. GIURGIU

Perioada școlarității mici și medii este perioada care se caracterizează prin cele mai profunde, și productive însușiri psihice ale individualității, este perioada unei intense receptivități, sensibilități și flexibilități psihice divergente. De aici necesitatea de a exersa și de a fructifica potențialul creativ al școlarului, de a-i forma și dezvolta eul cognitiv, afectiv, socio-acțional în devenire.

De mic, copilul este atras de povești. Aproape că nu există familie cu copii, care să nu aibă în bibliotecă cărți de povești. De aceea, în organizarea și desfășurarea activităților de lectură ale educatoarei, trebuie respectate cerințele pedagogice ce decurg din particularitățile de vârstă ale școlărilor și specificul lecturilor ca mijloc al comunicării.

Cercetarea comunicării, inclusiv cea a copilului, a debutat cu cea mai pregnantă dintre forme: **limbajul**. Faptul este oarecum paradoxal față de drumul firesc al dezvoltării naturale a copilului, caracterizat de precocitatea manifestării competențelor comunicative față de cele lingvistice. Înainte de a fi o ființă vorbitoare, copilul este o ființă „**comunicatoare**”.

În perioada școlară, limbajul devine un instrument activ și deosebit de complex al relațiilor copiilor cu cei din jurul lor și, în același timp, un instrument de organizare a activității psihice.

Variatatea și dificultatea sarcinilor, ilustrează problematica limbajului cu care se confruntă copiii. Aceștia trebuie să achiziționeze și să stăpânească toate nivelurile limbajului, nu numai nivelul sunetelor vorbirii, ci trebuie să achiziționeze și să stăpânească și modul de combinare a cuvintelor în propoziție pentru a-și exprima gândurile.

Comunicarea orală, după Paul Cornea, așază în discuție „*trei eroi*”: **autorul, opera, lectorul**. Studiile din prezent, analizează profund locul, rolul, valoarea și interdependența celor trei factori, din mai multe puncte de vedere: genetic, istoric, sociologic.

Opera literară este privită ca o rezultată a unui complex de factori raportați la autor, reductibili, în ultima instanță, la **mediul socio-istoric, temperament, apartenența socio-culturală, formația intelectuală a autorului, evenimentele majore ce i-au modelat personalitatea**. Toți acești factori condiționează creația.

Creația literară pentru școlari este acea categorie a literaturii care se adresează și este accesibilă copiilor. De-a lungul timpului s-a creat un bogat tezaur, a cărui valorificare în munca cu școlarii și cu celelalte categorii de copii, aduce mari servicii actului educativ.

Copiii trebuie să dispună încă de la vârsta preșcolară de capacitatea de a comunica cu cei din jur, de a-și exprima în mod inteligibil impresiile, gândurile, ideile, ceea ce va constitui o bază în activitatea școlară și apoi în viața socială de mai târziu. De aici decurge necesitatea însușirii vorbirii în mod sistematic încă de la grădiniță.

Însușindu-și limba, copilul dobândește mijlocul prin care poate să realizeze comunicarea cu cei din jur în forme superioare, poate ajunge la cunoașterea cât mai deplină a realității obiective. Imposibilitatea de a comunica prin limbaj ar modifica relațiile lui cu oamenii, cu realitatea înconjurătoare, l-ar împiedica, în mare măsură, să participe la o activitate sau alta, dacă nu s-ar organiza o muncă instructiv-educativă specială. Limbajul copilului preșcolar se

dezvoltă masiv sub influența adulților, cu care stabilește relații de comunicare din cele mai complexe.

Cuvintele sunt ca niște tăciuni care mocnesc pe vatră, în cenușă. Ca să se aprindă, au nevoie de tensiunea noastră spirituală, de respirația noastră, de inima și plămâni unui vorbitor care, rostindu-le, le imprimă propria personalitate.

Aproape că nu există familie cu copii care să nu aibă în bibliotecă cărți de povești. De aceea, în organizarea și desfășurarea activităților de lectură ale profesorului de LLR trebuie să respecte cerințele pedagogice ce decurg din particularitățile de vârstă ale școlărilor și specificul lecturilor ca mijloc al comunicării.

Toate aceste considerente impun o înțelegere a fenomenului lingvistic, a concepției de sine, înțelegere ce se concretizează în căutarea minuțioasă și selectarea riguroasă a textului literar pentru obținerea unor finalități de către copii, prin reproducerea povestirilor.

Cercetarile pe această temă s-au desfășurat prin aplicarea a trei modalități:

a)-lectura orală auxiliară de mijloace audio-vizuale-context verbal,extralingvistic și mijloace audio;

b)-lectura orală auxiliară de mijloace audio-context verbal extralingvistic și mijloace audio;

c)-lectura orală iconică intermediată de imagine,context verbal, context extralingvistic și mijloace audio-vizuale;

Fiecare modalitate a fost urmată de anumite exerciții prin care s-au stabilit și verificat nivelul de receptare și de înțelegere a textului literar și unele posibilități de înțelegere ale acestuia de către copii. Cele mai bune rezultate au fost stabilite la modalitatea de la punctul „c.” vizând lectura iconică, intermediată de imagine, constatându-se că, mai mult de jumătate din numărul elevilor au receptat textul, povestind fără a modifica textul, reproducând expresii din textul audiat.

Pentru acest experiment ar trebui să se respecte mai multe etape:

-alegerea textului literar;

- interpretarea datelor despre autor, pe înțelesul copiilor;

- -lectura orală a textului, după care momentele importante au fost însoțite de mijloace audio și video;

Experimentul se poate desfășura pe durata unei săptămâni.La sfârșitul experimentului, majoritatea copiilor va asimila corect textul. Asimilarea corectă este favorizată de receptarea textului literar, cu prilejul fiecărei etape din săptămână.

Apreciem că activitatea cu textul literar este fundamentală în pregătirea copiilor pentru formarea abilităților de comunicare, în dezvoltarea capacității acestora de a se adapta la o activitate a cărei finalitate nu este imediată.

Aceasta conduce la extinderea evaluării pe timp îndelungat, a receptării textului literar pentru cuprinderea tuturor elevilor clasei. Modalitățile de lucru se pot aplica cu precădere în prima parte a activității, la sectorul „Bibliotecă”,cu grupuri mai mici,cu precădere în activitățile comune, sau în a doua parte a activității, la secțiunea dezbateri.

În concluzie se recomandă lectura fidelă a textului literar, deoarece, povestirea acestuia modifică limbajul autorului, scade valoarea textului, datorită unor fenomene ce apar inevitabil: spontaneitatea și rapiditatea redării conținutului textului sau acomodarea cu un limbaj mai puțin supravegheat (introducerea de expresii familiare), iar din punct de vedere al sintaxei, la elipse.

Totodată, însușirea corectă a textului literar oferă posibilitatea de a fi dramatizat, putând fi pus în scenă cu prilejul unor evenimente, serbări, festivaluri.

Aceste texte au constituit un mijloc important pe lângă obiectivele specifice – **cultivarea expresivității limbii**, folosirea mimico-gesticulației în exprimare, socializarea prin intercomunicare rezolvând anumite sarcini ale dezvoltării comunicării, de exemplu:

- aprofundarea conținutului textului;
- redarea conținutului prin mijloace de exprimare proprii;
- pronunțarea corectă a cuvintelor;
- înțelegerea sensului figurat al cuvintelor și al expresiilor din text;
- dezvoltarea fluidității exprimării verbale, suficient de expressive;

Sporirea eficienței acestor activități se realizează folosind permanent mijloace vizuale, concomitent cu expunerea verbală.

De exemplu, în povestirea „**Dumbrava minunată**” de **Mihail Sadoveanu**, pe care mulți copii o cunosc, se poate folosi teatrul de păpuși, spre a le capta atenția și a le trezi interesul pentru această operă literară.

Folosind acest procedeu, se poate observa că momentele acțiunii au fost trăite mai intens de către copii, aceștia fiind alături de personaje, atât la bine, cât și la rău...

Un alt procedeu care a dat rezultate bune este folosirea filmului, concomitent cu caseta audio, în activitatea de povestire.

Ca să fie stimulați, se pot folosi jocuri colective, de genul „*Cine știe câștigă*” sau „*Cine știe răspunde*”. Astfel, se poate constata că în activitățile de repovestire vor participa chiar și copiii care prezintă dificultăți în exprimare.

Forma specifică a comunicării în perioada școlară este cea a limbajului verbal, prin care se realizează, în primul rând, comunicarea și cunoașterea. Vorbirea ca **activitate comunicativă** se însușește treptat, prin numeroase exersări, experiențe ce au loc pe parcursul întregii vieți începând din copilărie, iar cunoașterea se realizează din aproape în aproape, bazată pe suport intuitiv, prin intermediul participării active a copiilor. Ca proces comunicațional, limbajul transmite un conținut informațional și semantic, știut fiind că fiecare cuvânt are o semnificație principală și multe sensuri secundare atribuite de latura semantică a limbii.

Vârsta școlară mică este o etapă hotărâtoare în stimularea corectă a vorbirii. Acum se produc modificări cantitative care vizează însușirea pronunției corecte, constituirea lexicului de bază, apariția limbajului interior, diversificarea formelor de comunicare, intensificarea funcțiilor cognitive ale limbajului, asimilarea în practica curentă a structurii gramaticale. Argumentele de ordin pedagogic subliniază rolul hotărâtor pe care îl au influențele sistematice asupra dezvoltării copiilor, cu atât mai mult cu cât acest proces este direct dependent de mediul social, de modelele de exprimare oferite de adulți (parinți, profesori).

Pornind de la interesul pe care majoritatea copiilor îl manifestă față de un anumit subiect, se pot continua activitățile extracurriculare pe această temă; în esență trebuie parcursă întreaga programă, pe ani de studiu, în care toate temele de comunicare didactică să conducă la stimularea în principal a pregătirii copilului pentru reușita școlară și pentru prevenirea abandonului școlar.

Bibliografie selectivă:

- Cerghit, I. , Radu, T. I., Popescu,E., Vlăsceanu, I: Didactica, 1998, E.D.P., București;
- Cerghit,I. : Metode de învățământ,1976,E.D.P., București;
- Cornea, Paul : Introducere în teoria lecturii, Ed.Minerva, București, 1988;
- Slama-Cazacu,Tatiana : Lectura –diverse finalități și niveluri de complexitate; Buletin de informare științifică și documentare, 3, Constanța, 1990;
- Șchiopu, Ursula, Verza, E., : Psihologia vârstelor,1991,E. D. P., București;